

Ба 218466

Сяргей Ракіта
Вяшчалоў-Томскі
Гьлор-Кавзак

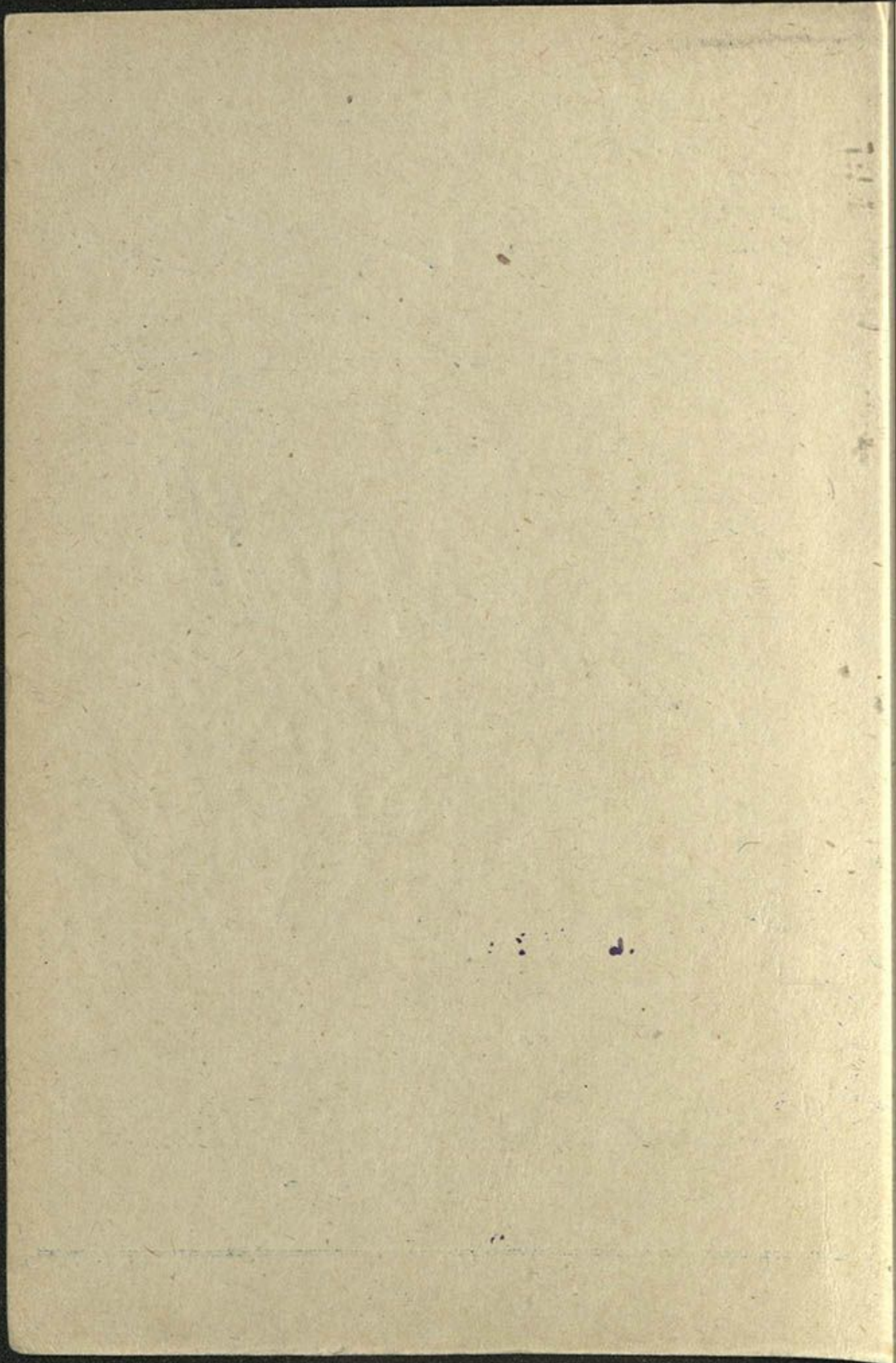
РАЗГОН
КНІЖКА
ВЕРШАУ

Вьшороньне

Томельскай філіі БельАт-а

1930

6 тр 250

Ба 218466

СЯРГЕЙ РАКІТА, ВЯЧАСЛАЎ ПАЛЕСКІ, РЫГОР КАЗАК

III 1930a
— 1898

Handwritten signature

1964 г.

РАЗГОН

КНІЖКА ВЕРШАЎ

Библиотека
РОС. АКАДЕМИИ НАУК
Славянское отделение

Рос. акад. наук
1930 г.

1930

ВЫДАЊНЕ ГОМЕЛЬСКОЙ ФІЛІІ БЕЛАПП'а

1930

Faint stamp

З Ы М Е С Т

50561

8881

Стар.

Сяргей Ракіта

Нялірычнае выступленне	7
Рэканструкцыя пачуццяў	11
Не варажы мяне	28
Ня люблю я цемень	30

Вячаслаў Палескі

Колгасная хроніка	41
-----------------------------	----

Рыгор Казак

Таварышом	63
Мы	65
Чырвонаармейцаў ліхі эскадрон	67
Хто румзае?	68
У манэжы	69
Каля коनावязі	71
Бівак	73
У тэмпах дзён	77

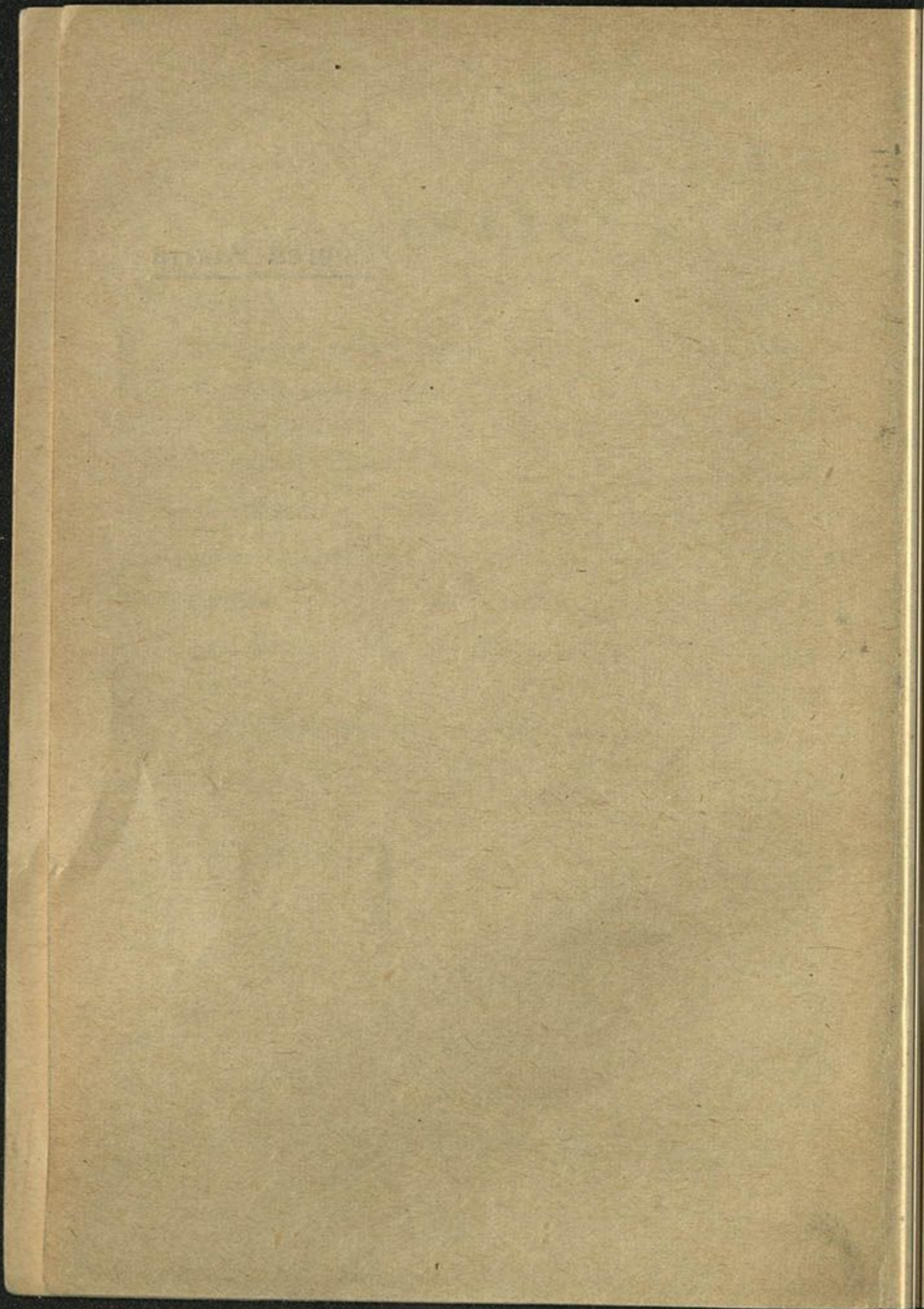
218466

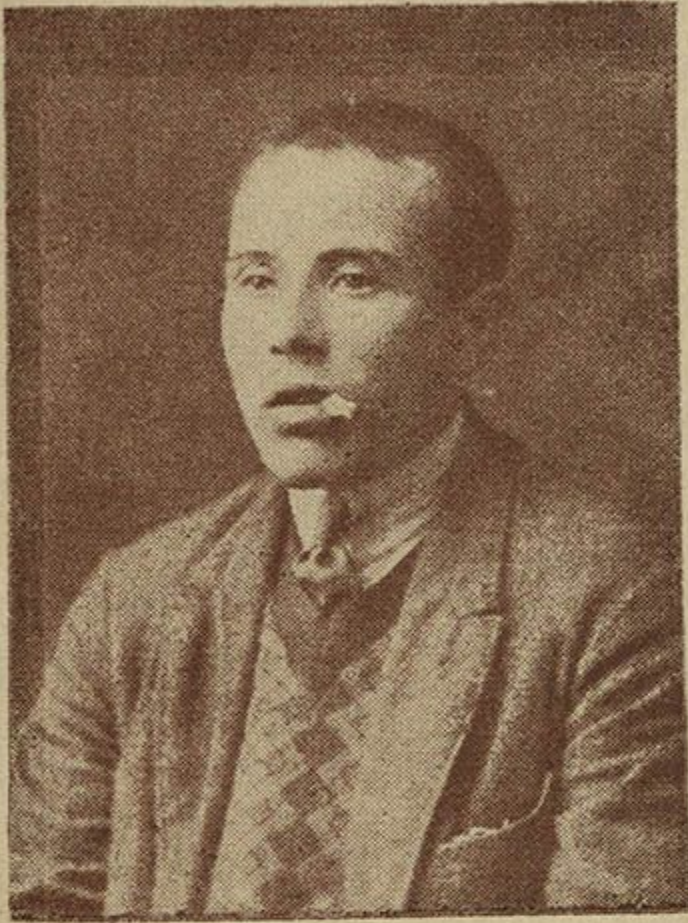
Акрліт № 991. Зак. № 3335—1000 экз. „Палесдрук“, Гомель

10.02.2010

Дзяржаўная
бібліятэка
БССР
Імя К. Я. Дзяміна

Сяргей Ракіта

Paxima

ЦЫКЛЬ ВЕРШАЎ
„АЛЬБО—АЛЬБО“

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Нялірычнае выступленьне

Людзі сплыліся патокамі рэчак,
Твараў мільёны, суровыя.

— Таварышы!

У парадку вялікіх спрэчак
Я атрымаў слова.

(Шум).

І вось гавару без ваганьня—

(Шум)

Нежань пачуцьцяў—у дым!

(Шум)

Ахвярамі ідэолёгічных выгнаньняў

(Шум)

Сорамна быць маладым.

Таварыш старшыня,

Аўдыторыю трэ' уняць.

Праступна плакаць,

Хіліць галовы,

Страціўшы сэнснасьць надзей.

Трэ' навучыцца адшукваць новае

Ў кожным зрушэньні падзей.

Трэба умець
З залацістага збожжа
Выбраць атрутны палын.
Няўдача ня ёсьць раздарожжа,
Дрэннае з добрага вынь
І з песьняй нястрыманых гукаў
Кроч па жыцьцёвым бруку.
З залі асколкамі: „правільна“.
Таварышы, я прашу
Захоўваць грамадзкае правіла
І супыніць шум.

Ноччу вільготнай
І днём разжараным
Гляджу на заводы-волаты...
Радасьць палае пажарамі...
Слухаю: пераможна молаты
Грукацяць па накавальні жыцьця,
Адвечны сусьвету бог—
Праца—высока ўздымае сьцяг
Посьпехаў і перамог.

З аўдыторыі хтось пытае:

— Прамоўца, мараль якая?

Раньне.

Сонца блукае ля каменных сьцен.

Дзень пачынаецца ровам сырэн.

Дзень—кантралёр сусьвету—

Строга абходзіць плянэту...

Рукі мае просяць работы,

Розум мой да маёй істоты

Піша загад:

Стаць у атрад

Творацых ноў—жыцьцё,

У парываньні сіл напружаным

Ісьці на завод

Да машын—сясьцёр,

Быць з імі працаю здружаным.

Я устрывожан дазваньня.

У залі нямое маўчаньне.

Хто разумее пытаньне іначай?

Хто у абоймах тугі заплача?

Хто?

Я спушчаю курок на пістон
Па камандзе вялікіх дзён:
Прыцэл — і агонь!
Стагнала навала аплёдысмэнтаў.
Галасоў за—
Дзевяноста дзевяць працэнтаў.

Гомель, 1929 г.

Рэканструкцыя пачуцьцяў

Человек сам себе награда.
Если только умеет жить.
Я учусь, неустанно учусь
Укреплять диктатуру победы —
Большевистскую фракцию чувств.

А. Безыменский.

1.

Слава грыміць хай, як гром,
Рукам чалавечым, рабоце,
Пішу я напружанай волі пяром
Загады уласнай істоце.
— К чорту сьлязьлівую нежаць,
Стому ў цярністых паходах—
Быць трэба юным і сьвежым,
Быццам вясновасьці подых
На залатым узьбярэжжы
Сініх шумуючых водаў.
Быць трэба юным і сьвежым!

Дні нашы—праца і радасьць.
Радасьць у творчых надзеях
Буйна расквечаным садам.
Думкі мае—санцавеі.
Песень рассыпем асколкі,
К чорту тугу і ныцьцё.
Працаю зможам, і толькі,
Права здабыць на жыцьцё.

2

Вакольнае зьменна,
Як зьменны часы.
У водблесках пенных
Узоры красы.

Над тым, хто ня можа
Тварыць, будаваць,—
Ў нямым раздарожжы
Праплача сава.

3

Рэспубліка працы, радзіма—
Колгаснае поле,

завод.

У творча-бунтоўным уздыме
Брыгады ідуць у паход.
Ідуць на палі, на заводы
Жыцьцё перайначыць наоў.
Вясны злататканае подых
Хвалюе ударнасьцю кроў.
Рэспубліка працы, радзіма—
Заводы, палі, Асінстрой.
Жывеш ты,
Расьцеш ты на ўздыме,
Залітая пурпур-зарой.

4

Пацымбаліў вечар
 У маё вакно;
 Шумнакрылы вецер
 За вуглом прылёг.
 Пакой. Цішыня.
 Нясупынны гадзіньнік
 Смурьжыць дакушна „цік-так“.
 Я ўспомніў сустрэчу
 З табой ў магазыне,
 Твой сказ супярэчны — „ня так!“
 Хаджу па пакоі.
 А потым за столік
 Саджуся павольна, пішу.
 Ну хто ты?
 Няўжо, камсамалец,
 Мяшчанскую маеш душу?
 Няўжо нясудзержна
 Мінуўшага здані
 Спакой твой трывожыць, Якуб?

Гаворыш заўжды
Аб якімсьці зьмярканьні,
Аб палкасьці нейчых губ.
Пытаюся проста:
Ну, што за прычына?
Ты заўжды маркотны, грубы;
У кожнай размове
Трызвоніш „дзяўчына“
І лічыш па пальцах гады.
Табе дваццаць першы,—
Такою парою
Бунтоўны парыў ня суняць.
Стаяць ля варштата,
Гарачую зброю
Трэ́ моцна штодзённа трымаць.
Няўжо ты ня бачыш
(Ня хочацца верыць)—
Навокал разьбег навальніц,
Ўрываецца ў шчыліны,
Ў кожныя дзьверы
Зіяньне вялікіх зарніц.

Мой дружа, ў мяне
 Не хапае цярпеньня
 Табе супярэчыць заўжды.
 Ты кажаш,
 Што праў быў Сяргей Есенін,
 Згубіўшы жыцьцё маладым.
 Ты кажаш,
 Што дні нясупынай хадою
 Жывое руйнуюць усё,—
 Яшчэ не пасьпеўшы
 Спаткацца з вясною,
 Сябе аддаеш на касьцёр.
 Бяспрэчна, імкненьні
 Твае відавочны,
 Дэвіз твой: „усё для мяне“,
 Удзень прагуляцца удоваль,
 А ўночы
 Сьпяшацца на ложка к жане.
 Якая нікчэмнасьць!

Библиотека
 Рос. Академии наук
 Славянское отделение

Якуб, схамяніся.
Навокал ня зьлічыш работ.
Нам трэ' заўладаць
Сінякрыласьцю высяў,
Трэ' збурыць 'шчэ шмат перашкод.
І мы, бязумоўна,
Якуб, пераможам,
Ў руках нашых Заўтра ключы.
Ды трэба упартыя
Сілы і розум
Ў рубільнік будоўлі ўключыць.
Ў табе нявычэрпныя
Сілы бунтараць,
Юнацтва дыктуе: „Ў паход“.
Мацней і мацней
Па струхнеласьці ўдарым,
Наперад, наперад штогод!
Аддай на будоўлю
Юнацкія сілы,
На дзён ўзбунтаваных касьцёр.

Зруйнуем будынак
 Мінуўшчыны хілай,
 Збудуем квяцістасьць-жыцьцё.
 Да рэчы, Якуб,
 Я успомніў сягоньня
 Ранейшыя мары твае.
 Яны характэрны:
 Адчаю бяздоньне.
 Аб гэтым расказа твой верш.

218466

Начная прагулка невядомага чалавека
Па заштатным горадзе 20-га века

„Падае млява, павольна
З клёну пажоўклае лісьце.
Сумныя думкі свавольна
Зноўку плывуць, як калісьці.
Радасьць мая залатая,
Вырасьці ружай падзей.
Час журавамі ўлятае,
Губіць карункі надзей.
Ціха. Я крочу завулкам.
Вее ад сьцен нябыцьцём.
Так вось хвіліннасьцю гулкай,
Плямаю пройдзе жыцьцё.
Ў дзіўных сказаньнях паўночы
Думам шукаю разгад—
Чорныя шчурацца вочы
Водблескаў кпінаў і здрад.

Любыя, блізкія людзі!
 Вас я шукаю, заву,
 З крыкамі стукаю ў грудзі—
 Слухайце праўду й ману.
 Сонна. Бязьлікія зоры
 Песьцяць нямы тратуар.
 Зрадніца-ноч над прасторам
 Блудзіць, бы кат-гаспадар.
 Раптам халодным дыханьнем
 Нехта абпырскаў мяне:
 „Губіш свае парываньні
 „Ты па дзяшовай цане.
 „Просіш людзей у адчаі,—
 „Цёмра, зьмярцьвеласьць і скон:
 „Тут у людзей звыча:
 „Бачыць падзей з вакон.
 „Любы ім чорныя змрокі:
 „Хіласьць у змроках тане;
 „Зьзяньне ліхтараў далекіх
 „Радасьці іхняй канец.

„Слухай, мой друг незнаёмы!
„Ноч, цішыня і спакой.
„Чуеш трывожныя бомы?—
„Едуць за мной і табой.
„Знаю, юнацкія грудзі
„Дышаць пачуцьцяў вайной.
„Новыя справы і людзі
„Там нас чакаюць даўно;
„Працаю дні там дынамяць,
„Творчым уздымам гараць,
„Доўгімі жар-языкамі
„Ліжа прасторы зара.
„Што нам адлегласьці, далі?
„Сіла й бадзерасьць у нас.
(Бомы бліжэй падплывалі).
„Дружа, адправіцца час.
Што гэта? дзе гэта? здані?
Ноч. Цішыня і спакой.
Дом мой, і я барабаню
Ў сінія шыбы рукой“.

Р. С. Напісана ноччу, у санлівай стоме,
27 лістападу. Горад Гомель.

6

Цяпер я магу
 Зразумець дасканала
 Тваіх сьветапоглядаў стан—
 Мяшчанская багна
 Цябе засмактала,
 І ты—ідэолёг мяшчан:
 Згадзіся, Якуб.
 Апраўданьні? Ня трэба.
 Ты трапіў ня ў нашанскі дом:
 Згубіў пролетарскую
 Цьвёрдую глебу,
 І ў сэрцы юнацкім—разлом.
 Мяшчан ты ганьбуеш,
 Гаворыш (і верна):
 Яны не тварцы нашых дзён,
 А сам, як пужлівая
 Горная серна,
 Папаўся да іх у палон.
 І сам ты праз шыбы
 Туманныя бачыш

Жыцьця віратлівага рух,—
Таму так спалохана
Просіш і плачаш,
Імкнешся ў далеч-гару.
Ты ўсім незадаволены:
„Дробязі людзі“.
Я згодзен—такіх ня шукаць,
Калі-ж гаварыць аб усіх,
Гэта будзе
Няправільна, дружа! Ня так!
Асноўны матыў
Твайго вершу ганебны—
Кудысьці ўцячы ад жыцьця.
Для моды ты працы
Сьпяваеш хвалебны,
Але гэта проста пусьцяк.
Мы самі, мой дружа,
Імкнемся ў далеч
Упарта, напружна, штодня.
Мы ведаем—

Трэба ударамі сталі
К комуне пракладваць шлях.
І мы пракладзем яго,
Мы пераможам:
Ў руках нашых заўтра ключы,
Ды трэба упартыя
Сілы і розум
Ў рубільнік будоўлі ўключыць.

7

И песня и стих это—бомба и
знамя:

И голос певца подымает класс.
И тот, кто сегодня поет не с
нами.

Тот против нас.

В. Маяковский.

Ні звон зьледзянелай гітары,
Ні песьні журботы і сьлёз,
Прывабна-нікчэмныя мары
Ня могуць аздобіць наш лёс.
Ў нас сілы юнацтва бунтараць,
У сэрцы нязьмерны запал.
Старога струхнелую нарасьць
Змываем разгоннасьцю хваль.
Сягоняшніх дзён перазвоны—
Ў мэлёдых рэзвых гудкоў,
Ў мэлёдых сьпеючых гоняў,
У песнях пра зорную ноў.
Кладзецца к цагліне цагліна—
Вялікі будуюцца дом.

Чыгунныя коні цалінаў
Уздымаюць тугое дзярно
Прыгож будзе дом на ўбраньне,
Багат на палёх ураджай.
Мы славім вялікае раньне,
Спаткаўшае край.
Мы славім жалезную веліч,
Нязьмерны будоўлі размах.
Сталёвыя песьні мяцеляць
Акордамі слоў на струнах.

Гомель.

Лістапад 1929 г.—чэрвень 1930 г.

Не варажы мяне...

Не варажы мяне
Вачыма льдзістай сталі,
Не варажы,
Бо на мяжы вялікіх дзён
З табой мы разьвіталіся.
Я вечар той
Вяснова-раньні ўспомніў:
Цадзіўся маладзік
Растопленасьцю промняў
На квецень-дол.
Ты гаварыла:
Нам з табой ня рязам...
І раптам жудасная фраза:
— Сяргей,
Мне напляваць на ўсякі камсамол.
Жыцьцё—гэта накрыты стол,
Трэба абрус гвалтоўна разарваць
І ўсё патрэбнае забраць.
Ну што-ж, Рахіль,
Зьняволіваць ня можна.

Твая дарога—ў адваротны бок.
Дакоцішся ты, як клубок,
Шпульнуты ўніз
Разьюшанай ручышчай,
Да дзікага нямога раздарожжа.
Ды памятай:
Назад ня будзе выйсьця.
Жыцьцё, Рахіль, ня п'янае ігрышча,
Яго дыктатар—праца й барацьба.
Яшчэ часы—
І на сусьвет прасьвішча
Ня ваша—
Наша пераможная труба.
Не варажы-ж мяне
Вачыма льдзістай сталі,
Не варажы,
Бо на мяжы вялікіх дзён
З табой мы разьвіталіся:
Я—у жыцьцё,
А ты цалуй крыжы.

Ня люблю я цемень...

Неба задымілася
Цынкавымі хмарамі,
Сьцені табунамі
На бялі сьнягоў.
Акрылён сягонья
Агнявымі марамі,
Буду сеяць радасьць
Прыгаршніямі слоў.
Вецер раскудлачаны
Цішыні ня рады,
Нібы хмар баіцца—
За курган прысеў.
Наплывае ночка
Чорная, бы здрада,
Дзень заплюшчыў вочы,
На абшар—самлеў.
Пад вакном каменьні
Ў ледзяной памазцы,
Правады на слупах
Ціха трымкацяць.

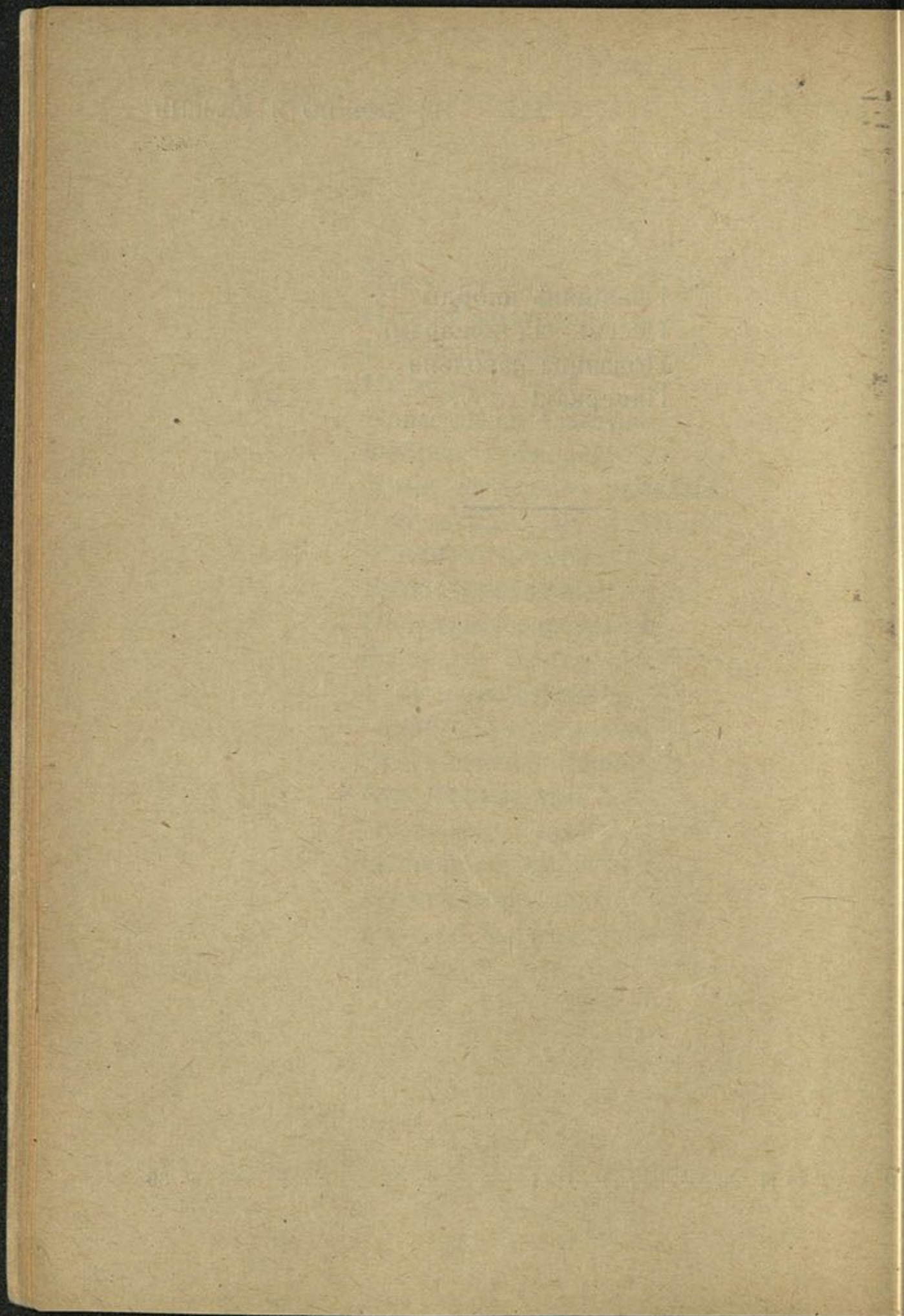
І будынкаў дзіўна,
Бы ў чароўнай казцы,
Цягнеца радамі
Цагляная раць.
Што там мігаціцца?—
Распазнаць ня можна.
Што там зашапталася
У нямой цішы?
Ня турбуйсь, поэта,
Не глядзі трывожна,
Думай сваю думу,
Думай і пішы.
Смутак перавулкаў
У вакно шкрабецца—
Хоча ў сэрца ўлезьці
Чорным вужаком.
Не, ня будзе плакаць
Маладое сэрца—
Пеніцца імкненьняў
Радасных агнём.

Сёньня дзень,
Як заўжды,
Прамільгнуў маланкай,
Суматошны горад
Абшчапіў спакой.
Ночка к падарожніку
Лашчыцца мяшчанкай,
Туліцца да твару
Мёрзлаю шчакой.
Ня люблю я цені,
Сівыя туманы
І парой вячэрняй
Сумных вуліц ціш.
Недзе за узгоркам
Мітусяцца здані,
Млява навісае
Неба сіні брыж.
Вось люблю я раньне—
Ружавае сонца
Абымае промнямі
Снегавы прастор.

Думкі агнязорныя
Ў далячынь бясконца
Птушкай вырываюцца
У неба аж да зор.
І глядзіш, як горад
У ліхім імкненні
Працай забушуе,
Бы жывы кацёл.
Радасным запалам
Сэрца бурапеніць,
У ваччу сьмяецца
Шчасьцем комсамол.
Песьні пахавальныя
Пралятаюць міма,
Адгалоскаў суму
Зьнікне ў сэрцы сьцень.
Лашчыцца, сьмяецца
Сьветлымі вачыма
Шматчаканы новы,
Прамяністы дзень.

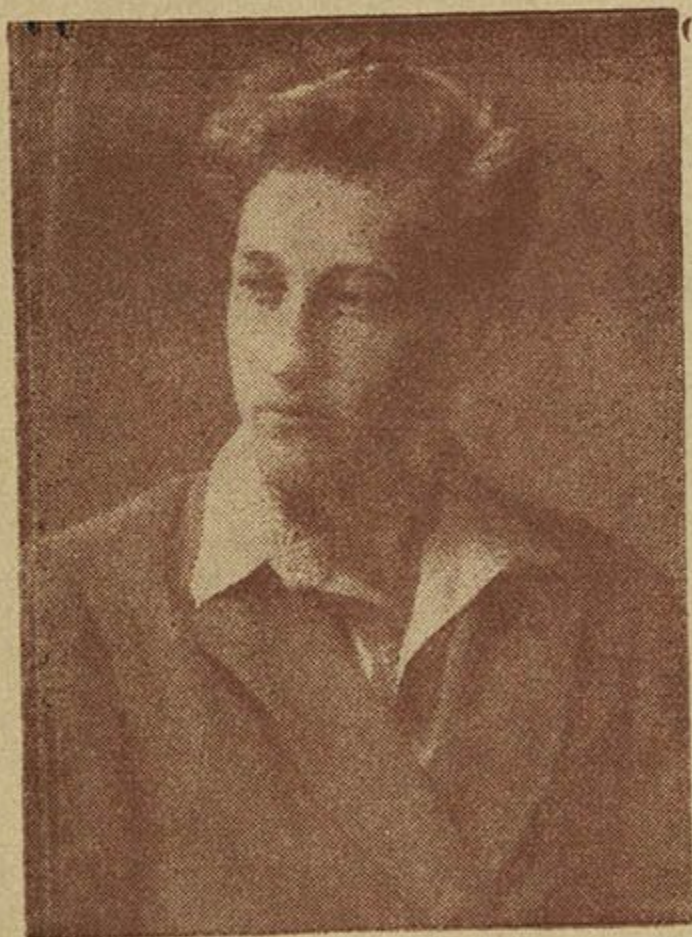
Дзень ня той, што ўчора
Плакаў недародам
І ў парванай сьвітцы
На марозе стыў.—
Новы дзень электрыкі,
Фабрык і заводаў,
Дзень калгасных сьпелых,
Ураджайных ніў.
У нямую цемень
Вузкіх перавулкаў
Пабяжыць электрыка
Па драту сьвятлом.
У куту ня біблію—
Старанькі дзядулька
Будзе чытаць Леніна
Або Маркса том.
Ня дыміцца неба
Цынкавымі хмарамі,
Сьцені пазьнікалі
На бялі сьнягоў.

І звіняць акорды
Песень над абшарамі,
Цодзяцца павольна
Пацеркамі слоў.

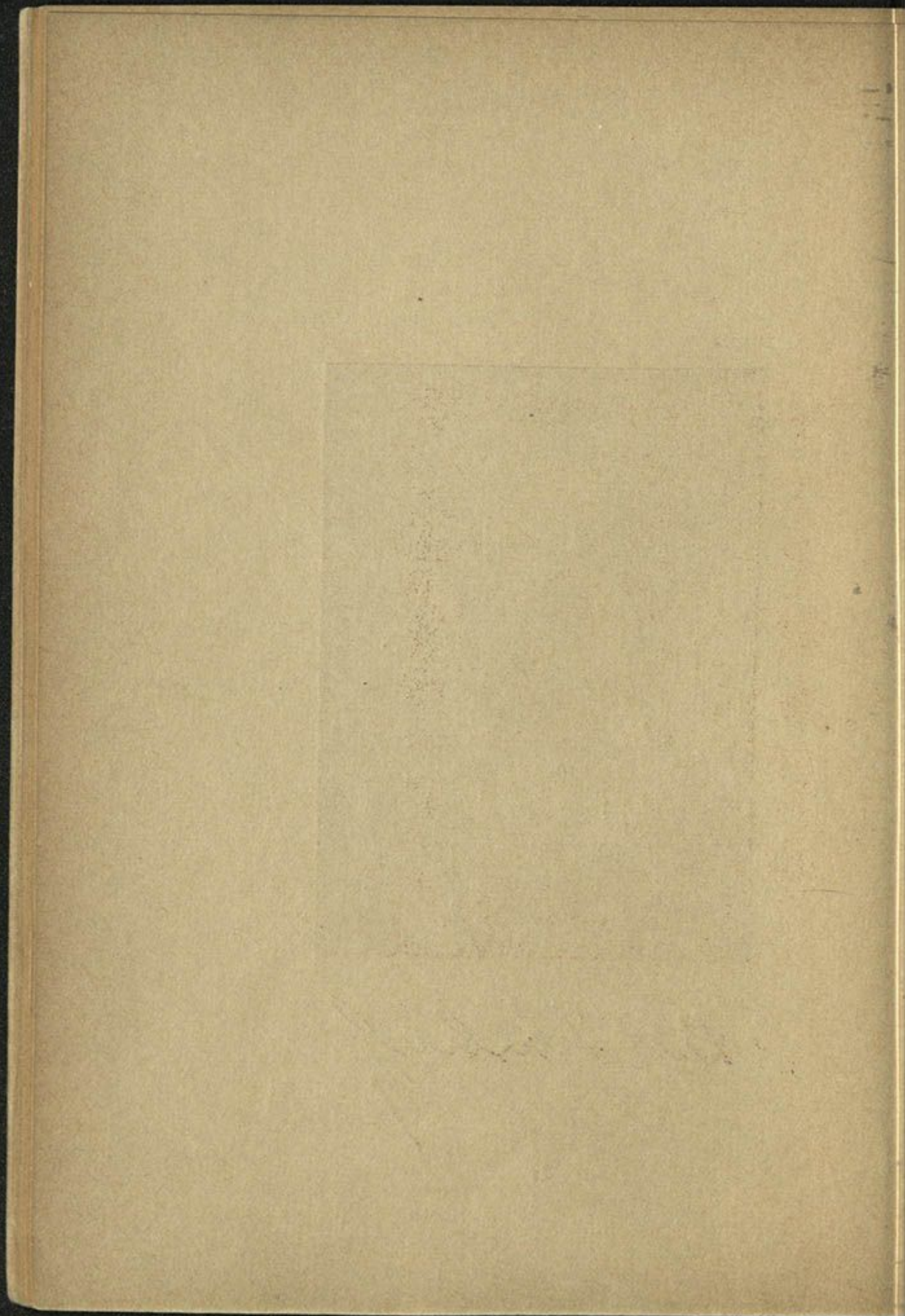

Вячаслаў Палескі

La mort de Louis XVI

Ben Franklin

ЦЫКЛЬ ВЕРШАЎ
„КОЛГАСНАЯ ХРОНІКА“

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

Колгасная хроніка

1

У бяздоньне даляў цягнуцца прагонам
Гоні бяз бур'яну, абшарпаных межаў.
На бяскрайных гонях, на калгасных гонях
Каласоў мядзяных вытканы мярэжы.
Каляровасьць дахаў прагна ліжуць промні
Стрэламі ўпіліся промні у падмуркі.
Бледналобы месяц падае павольна
Уначы на поле жоўтым недакуркам.
Угару ўзьняліся стромка рыштаваньні
І зіяюць дахі фарбаю ружовай.
Мы ішлі па йголках, па гарачых камнях,
Каб экран краіны новым упрыгожыць.
Шугаюць пшаніцы на шырокіх гонях,
Лашчыць поле вока добрым ураджаем.
Качагаркі дышаць антрацытам Сёньня,
Качагаркі жарам ўдарнасьці шугаюць.

Ад раньня сівага да ночы
Туманам плаваў чорны сум.
Сьлязу імжылі часта вочы,
Імжылі горкую расу.
Выходзіў дзед стары на поле,
Сахою драпаў тванны дол.
Ў душы раджалася ад болю,
Ад крыўды скарга на жыцьцё.
Магнэсам гнуў цяжар канячку,
І сам стары згінаўся ў крук.
А ўсё, каб толькі на балячку,
Ўзрыхліць гляістую кару.
Саха скакала на каўрыжжу,
Шугаў сьпякотай жаркі дзень.
Стары, зьнямогшы, рукі крыжам
Лажыў на ўпадзіну грудзей.
І вочы шэрыя блукалі,
І злосьць лілася раўчаком:
„Расьці тут зможа толькі камень,
„Тут трасцу сеяць, а ня лён.

Каўрыжжа тоўк стары нагамі.
Раджаўся ў сэрцы люты зьвер.
Расло жаданьне апаганіць
Зямлю і ўсё на доўгі век.
Ня сьпела жыта на загонах,
На белых, выбрытых палёх.
Ў душы раджалася ад болю
Нямая скарга на жыцьцё.

На палосках-косах нівы пабялелі,
Нібы лёг на поле лебядзіны іней.
Зашумела жыта высахшай саломай,
Зашумела жыта на нягоду.
Йшлі на поле жнеі з вострымі сярпамі,
Каб сярпамі сьцебель перасохшы зрэзаць.
Уначы над полем зоры мігацелі,
А ураньні вільгаць разьлівалі шчодро,
Панавішы коўдрай, золкія туманы.
Вербы паласкалі гольле у канаве.
Ўдзень гарэлі, вялі тонкія калосьсі.
Смага цісла горла жнеяў абцугамі,
Запльвалі вочы потам ліпкім, гразкім,
Твары пасмуглелі ад жары-сьпякоты.
Падразалі жыта высьпеўшае жнеі,
Ды снапоў ляжала мала на палетку.
Ржышча пакалола ногі да крывавак—
Цяжка жнеям крочыць босым па іржышчу.

Надвячоркам жнеі паласкалі ногі
У вадзе крынічнай, горныя сьпявалі:
„Дажыналі жыта, жыцейка худое —
„Ды у дзвёх нажалі толькі адну копу.

Заплылі павуцінаю сьцены,
Нібы сьнегам запылены корч.
У старой валасы, што пена,
А у сына—чорная ноч.
Маці бульбу гатуе к вячэры,
Лапці ладзіць парванья сын—
Заўтра раніцай шляхам шэрым
Статкі выганіць ён за аьсы.
На руках у старэнькай жылы,
Нібы сіні, пагнуты дрот.
Яе дні праляцелі пылам,
Маладосьць адзьвінела даўно.
Вочы жмурыць на любага сына,
І блішчыць на вачох сьляза:
„Ой, калі, Сьцёпка, пугу кінеш?
„Пасьвіш доўга. Ці лёгка сказаць.
Галава ад разгадак-навеяў
Нахілілася долу ніц:
„Мусіць так наканована бегаць
„За жывёлай вясковаю дні.

5

У парадку дзён
 вялікай эры,
 Каб зьбіраць з зямлі каштоўны плён,
 Барацьбу мы ўзьнялі
 Супроць межаў,
 Супроць межаў шкодных на палёх.
 Аднаму стыхій ніяк ня здужаць,
 Аднаму дарогі не знайсці.
 Ў ходзе дзён ударных і напружных
 Вырастаў магутны колектыў.
 Паасобку йшлі раней на поле,
 Каб загоны тванныя ўзараць.
 Чухлы месяц ў хмарах карагодзіў,
 Ў чорных хмарах канула зара.
 А цяпер колгасныя брыгады
 Вяжджаюць на прастор палёў,
 Каб ўзрыхліць пустуючыя ляды,
 Пырняком засьмечаны алёс.
 Ляскаценье звонкіх спрунжыновак—

Гэта струны ўздыбіўшыхся дзён.
Расквітае прыгажосьцю новае
Сугалосьсяў стромкіх перазвон.
Неасяжнасьць рдзее у аддалях.
Заявілі гэктары протэст:
„Угнаеньняў і машын нам дайце,
„Раўнапраўя дайце маніфэст.
Нашы дні прывабнасьцю палаюць,
І гараць нягаснучай красой.
Чую я: прасторы спавівае
Звонка-гордай песьняю фэрдзон.

6

Адцьвіталі на зямных далонях
Чарамхова-белыя сьнягі.
Раўчакі ўлілі сваю свавольнасць
І напор ў крутыя берагі.
‘Шчэ зімою вылучылі Сьцёпку
У колгасе тракторыстым быць.
Курсы Сьцёпка пасьпяхова скончыў,
Тракторысты Сьцёпка хоць куды.
Час ляціць ў далёкае прывольле,
І сьмяецца ветла кожны дзень.
Задымеўшы трактор на загонах
Высьцілае мягкую пасьцель.
І кладзецца роўнымі радкамі
З-пад плугоў торфяная зямля...
Нашы дні растопленаю стальлю
Будуць вечна ў вечнасьць палыхаць.
Адвячоркам небасхіл палае,
Маладзік зьвісае за гарой.
У чытальні Сьцёпка.

Там чытае
Лекцыю раённы агроном.
Маці рада гэтак, што аб сыне
Хоць на старасьць меней ёй клопот.
Дзён яе гаротная запыленасьць
Адплыла ракой у нябыцьцё.

Буйны вецер сьвішча па-над возерам,
Каласы ў ваду схіляе белыя,
І, здаецца, сьцені з хцівым гоманам
Па вадзе, хістаючыся, бегаюць.
Ой, аўсы паркалем—шоўкам сьцелюцца,
У вадзе палощчаць зерні-пацеркі.
Што за цуда? Нават і ня верыцца,
Што былі тут долы тваннай скацеркай.
Смакавалі долам мхі калючыя,
Рагаза згінала лапушысты ліст.
І лічылі ў думках, што калючкамі
Красавацьмуць вечна горныя палі.
Але ўсё ў жыцьці ідзе акружынай—
Замяняецца адно другім з навеішага,
І цяпер вось тут кужальны
Залаты авёс калосьсі зьвешвае.
Праскакалі коні звод-жалезныя,
Драпакі, як чоўны, ў даль завесьлілі,
І зямля ў палоне працы шчырае
Больш ня знае гнілі-плесені.

Так усё ў жыцці ідзе акружнай—
Замяняецца адно другім з навейшага...
І стаць авёс вялікі, кужальны,
Каласы па фунту нізка зьвешвае.

8

На шырокіх гонях тарахціць жняярка,
Доўгімі рукамі-граблямі махае.
Над абрусам поля сонца яркне жарам.
За жняяркай жнеі шмат снапоў зьвязалі.
Жнеі вяжуць з песьняй высьпеўшае жыта.
Песьня льлецца квола над абрусам жытным.
Жнеі вяжуць жыта з песьняй сакалінай,
Каласамі голаў Сьцёпку абсыпаюць.
Зацьвітае поле важкімі снапамі,
Зацьвітаюць далі пералівам песень.
Накладаюць жыта на вазы за садам
І на гумны звозяць высахшыя копы.
І сьпяваюць жнеі, радасна сьпяваюць:
„Заплывае сонца за лясы-даліны,
„А мы, жнеі, жыта, жыта дажынаем—
„Вялічэзных бабак не палічыш.

Ня журыцца вечарам вецер,
Як колісь над тваннай канавай.
Водарнай, сьвежай квеццю
Палаюць на лузе травы.
Дышаць прасторы ветрам,
Чырвоная рдзее шыпшына.
Сьпеюць сотні гэктараў
Вікі і канюшыны.
Бяз слоў і прамоў прыгожых
(Я новай ня вывеў лемы)
Ў колгасе пачатак паложан
Рашэньня мясной праблемы.
Каровам—
сілосная норма,
За норму—
шматлікія літры.
Вялікі прыбытак каровін
Пяройдзе праз сіты і фільтры.
Мы справы нікчэмныя ганім—

Ну што-ж то была за справа,
Калі у хляве пад нагамі
І масла і корм прападалі?
Ў даёнкі струменіцца вадкасьць,
Як белы разбаўлены фэрмэн.
Ударна стварылі ў колгасе
Малочную
 фэрму.

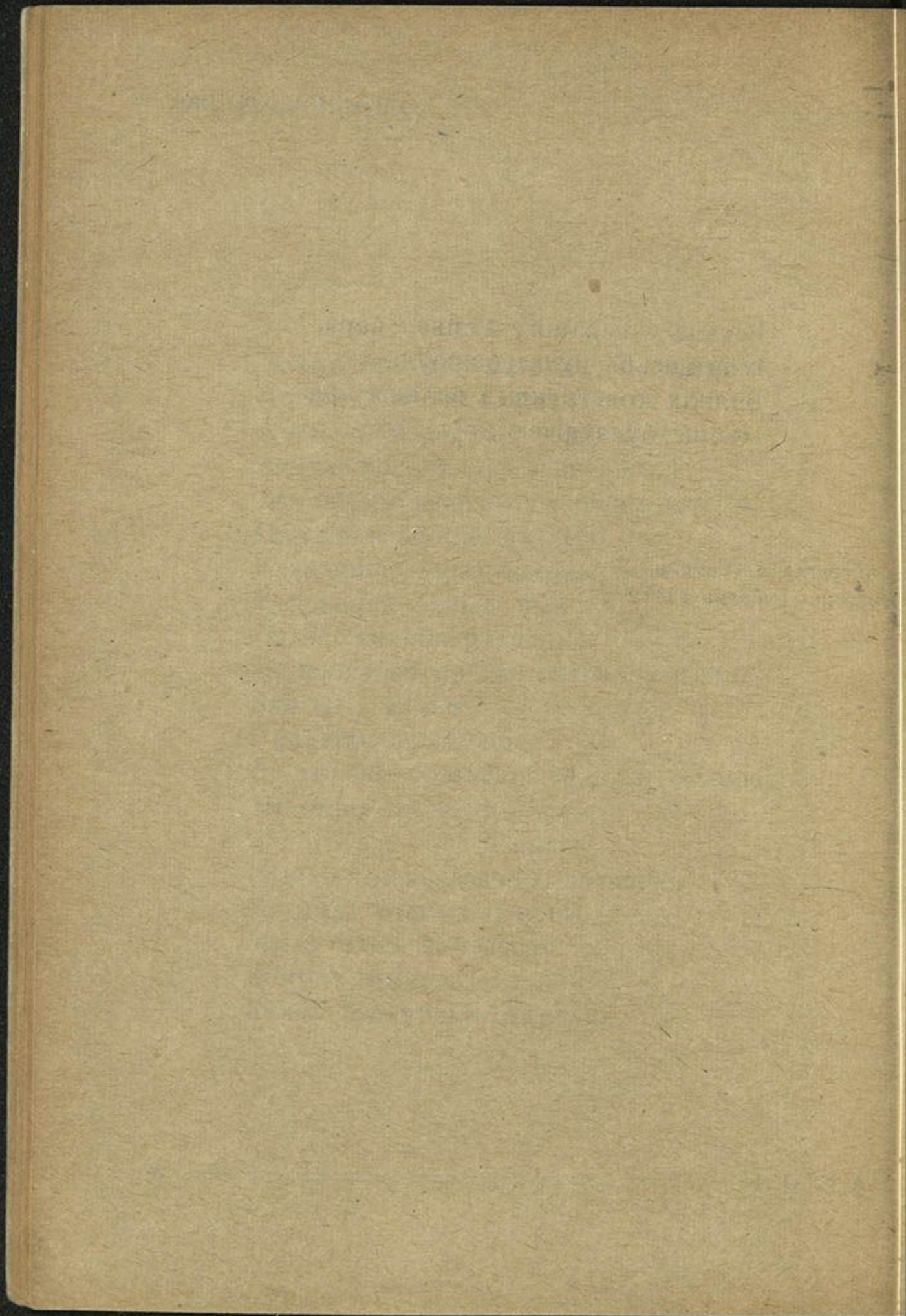
Ў малочні штодня няспынна
Множацца масла бідоны—
Прыносіць колгас для краіны
Малочных produkтаў тоны.

Зямля ня была пад уладай людзей—
Адзінкам яе ня здужаць.
А мы—у парадку вялікіх дзей—
Зямлю колектыўна скантужылі.
Зямлю мы ўзьнялі на войстрым мячы,
Па новай арбіце зрушылі.
Ў яднаньні—магутнасьць,
Ў яднаньні—ёсьць чым
Падзеі вялікія рухаць.
Напружанай працай патрэбна узяць
Зямлю у палон
І радзіць прымусіць,
Бо толькі колгасам ўраджаі зьбіраць
Змагацца за далеч
і высі.

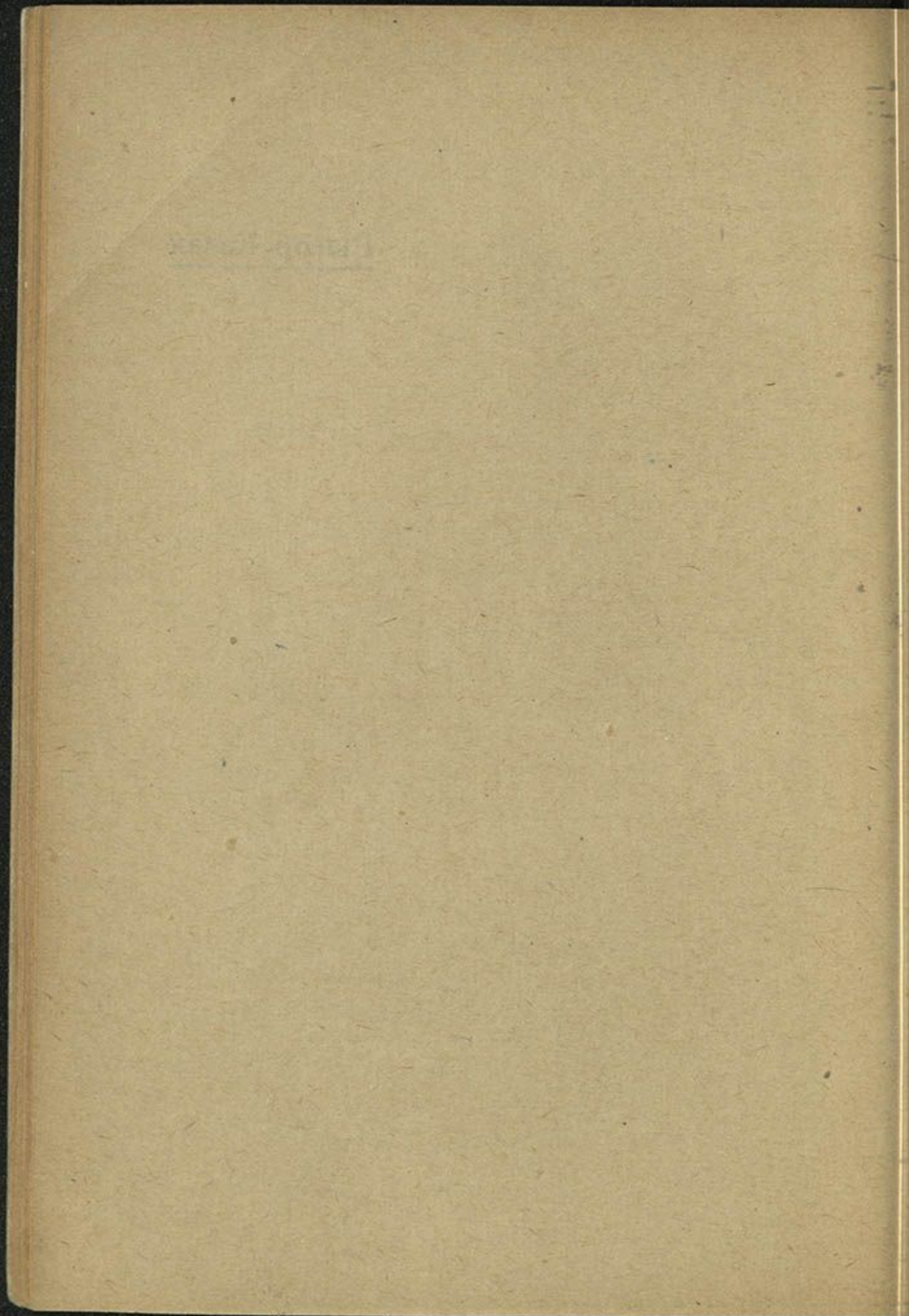
Вялікія гмахі, заводы, капальні,
Ўраджаі колгасных загонаў—
Мы з гэтых каменьняў—
Комуна паклалі.
Вялікі падмурак—Сягонья.

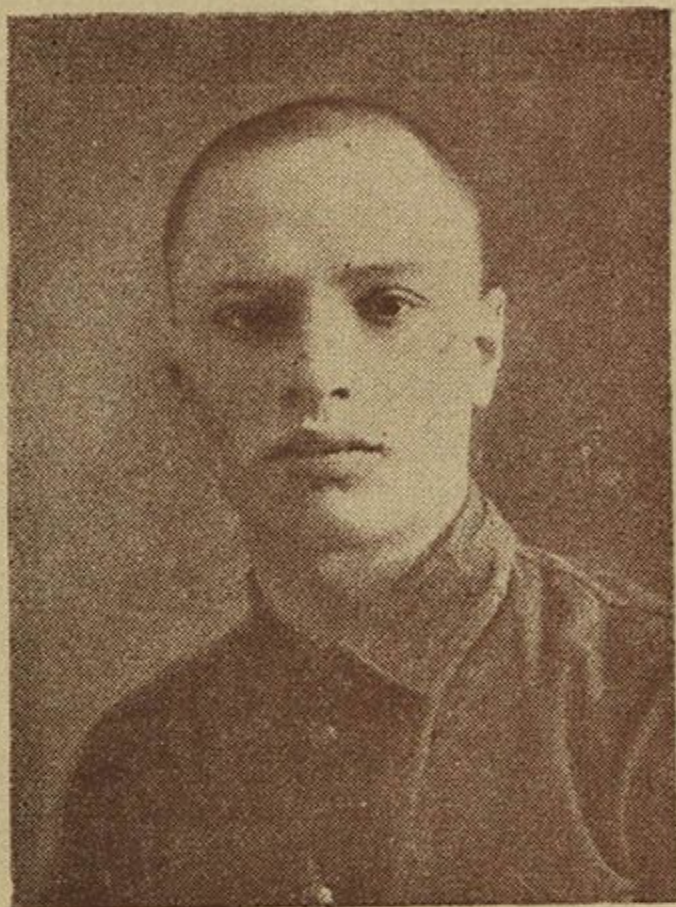
Расьце ў перамогу адзіная вера,
Імпэтнасьць пульсуе кроўю.
Вялікіх конструкцый вялікая эра
Цьвіце будаўнічаю ноўю.

в. Астрагляды—Гомель.
Студзень—жнівень 1930 г.

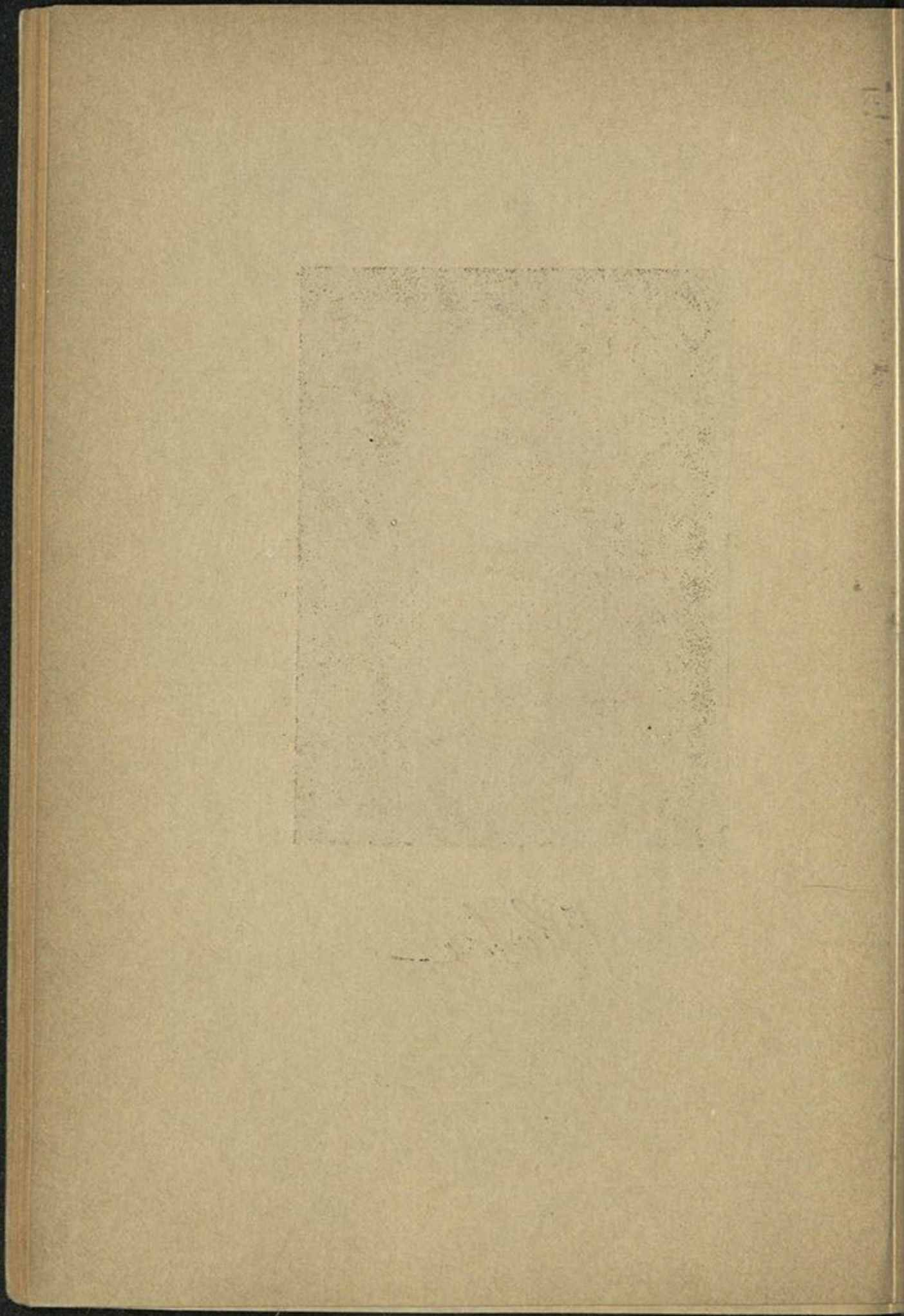

Рыгор Казак

P. Hasa

ЦЫКЛЬ ВЕРШАЎ
„ЧЫРВОНАЯ КОНЬНИЦА“

U. S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE
BUREAU OF PLANT INDUSTRY

Таварышом

Рассыплю словы шротам і шрапнэлем,
Кладу я сэрца шчыра на касьцёр.
Няхай агонь ня гасьне пад шынэляй—
Я увайшоў ў інакшае жыцьцё,
Жыцьцё, ў якім хвіліны, што вульканы,
І кожны крок—адзін жалезны рытм.
На палатне, паэзіяй сатканым,
Жывы малюнак песьняю гарыць.
Хай у казарме шэра і сурова,
І чалавек узброены да ног,
У час трывог нахмураныя бровы,
А ў руках—навостраны клінок,—
Усё-ж жывуць юнацтва парываньні,
Ды й спавіваюць хмелем эскадрон.
Я чую песьню славы пра змаганьне
І сам пішу расчуленым пяром.
Таварышы, сябры мае па працы,
Змывайце твань і чорны сьцень зямлі.
Патрэбна нам
На ўсіх франтах змагацца
І ў словы класьці моц-піроксідін.

Мы ўзмахам шаблі возьмем перамогу,
Я адчуваю ў мускулах мускат.
Шырэй шляхі, шырэй давай дарогу.
Наперад—розум, воля і рука!

PS. Таварышы, пішу я на галопе.
Мой верш ня гукі арф, а шрот.
Я, выбачайце, зараз стаўлю кропку—
Сьпяшаюся пайсьці з нарадам на развод.

М ы

З вялікіх бур
Зняволенай зямлі
Цераз руіны
Чорных сутарэньняў
Мы, маладыя,
З песьнямі ішлі,
Хоць ступні ног
Крывавілі каменні.
У згодзе ногі мераюць:
Раз-два.
Сугучны рытм—
Пад шэрай гімнасьцёркай.
Дарогі радасьці
і сьветлых перамог
Ні ў якіх цяжкасьцях
Ня згублены, ня сьцёрты.
З вялікіх бур
Зняволенай зямлі
Цераз руіны

Чорных сутарэньняў
Мы выйшлі з песьнямі.
Мы радасна ішлі,
Хоць навакола
Краталіся цені.
Хіба баяцца нам,
Здаровым, маладым,
Вялікіх перашкод
І рознае няўдачы?
Наш мускул—сталь,
Наш розум—вольны ўздым,
Наш погляд
Востры, смелы і гарачы.

* * *

Чырвонаармейцаў ліхі эскадрон
Імчыцца ў манэжы кар'ерам.
Разгон не схаваеш пад чорнай чадрой—
Ёсьць сьветлая ўпартасьць і вера.
Вінтоўка, клінок і навостраны штых
Глядзяць асьцярожна ў стагодзьдзі.
Праз кроў і афяры мы дзён залатых
Вялікае сонца ўзродзім.
За сінюю брамай адвага жыве.
І шум устабурчыў казармы.
Байцы прынасілі з паходаў прывет,
Віталі рабочыя армію.
Імчыцца галёпам ліхі эскадрон,
На сэрцы у кожнага вера,
Што плёмы амыюцца ў хвалях зарой,
І шчасьце дагонім кар'ерам.

Хто румзае?

Прасторы, даліны і тракты шляхі
Асыплем прыгожымі ружамі.
Мы выйдзем жыцьцё уздымаць на штыхі.
Ня скажам: цяжар ня здужылі.

Мы—сіла вякоў,

Мы—жыцьця рубакі.

Стагодзьдзяў бярьвеньні расколаты,

Падмурак пакладзен,

Забіты цьвікі

Упартым, бязьлітасным молатам.

Хто румзае? Эх, вы!

Нам вера дана

У будучынь радасна-блізкую.

Дарога да праўды ёсьць толькі адна,

Ня пойдзем на брудную, сьлізкую.

Жыцьцё-ж ня бывае бяз цяжкіх прыгод

Зірнеце—сьцягі над Саюзам

Гавораць, што шмат пабудуюць пяць год.

Эй, хто там нудліва зарумзаў?

У манэжы

Ўсхваляваныя сьпелы жыцьця
Спавіваюць разгорнуты сьцяг.
У манэжы—звон-цокат падкоў,
І маланкай узмахі клінкоў.
Праз бар'еры нясецца коньніцца
Нацянькі,
Сэрца юнае гоніцца.
Вось адзін
Цераз рытвіну

— гоп,

Адчуваю адвагу яго.
Напінаюцца жылы,
Гараць.
Браць адвагаю,
Смеласьцю браць.
Пыл з-пад ног
Узьнімаецца, сьцелецца.

Конь нясецца
Вірухай,-мяцеліцай
Ён ня хоча і знаць перашкод,
Як пяро—цераз ямы і плот.
І, сьціскаючы цуглі ў зубах,
Чуе конь:
Нам жыцьцё—барацьба.
Ўсхваляваныя сьпелы жыцьця
Спавіваюць праменісты сьцяг.
Звон бязьлітасных шпор,
Гул падкоў,
І маланкай узмахі клінкоў,

Каля конавязі

Ідуць з вадапою.
Аброці ланцуг
Хістаецца, штосьці гамоніць.
Паэму змаганьня складае байцу
У бразгу халодным, у звоне!
А ранкам мароз,
Апускаецца ртуць,
Уходзіць цяпло за стадолы.
— На конавязь!
Словы каманды лятуць,
Агнём саграваючы холад.
А колькі агню
Ў маладога каня!
Конь топчыцца
З гордай аглядкай.
Баец свае пругкія рукі узяняў—

Забегала шчотка
 Вар'яткай.
 — О, конь залаты!
 Ё віхуры нягод
 Мы разам агню паспыталі,—
 Выходзілі з полымя
 Ёсіх перашкод
 Пад енкi азлобленай сталі...
 Жгутом саламяным
 Шарую каня,
 Зрываючы гразі ашмёткі,
 Каб моцна гарэў
 Чыстатою агня
 Пад жорсткай далоняю шчоткі.

Б і в а к

Лес. Смалісты водар,
Бы спакой начы,
Стомленых паходам
Просіць адпачыць.
Шчодрa дзень сьпякоту
Па-над жытам льле.
Хто там мокры, ў поце
Курчыцца ў сядле?
Горача. Зьнямога.
Коні ў мыле ўсе.
Курная дарога
Туп капыт нясе.
Вабна хвойны водар
І кілім—трава
Стомленых паходам
Клічуць на бівак.
Твар байцоў у пыле,
Кажуць зрэнкі воч—
Адпачыць, адылі
Ня страшна і ноч.

Будзем мошаст ночы
Аж да ранку рваць.
Коні пераскочаць
Перашкодаў гаць.
У палоне смагі
Гоман глынуў пыл.
— Стой!...
І без развагі
Спынен туп капыт.
Прывязалі коняй
І пад веі сна
Слухаюць, як звоніць
Стромкая сасна.
Да карчагі туліць
Змора галаву.
Стройным гулам вуліц
Думкі ў даль пывуць.
Стромкая сасонка,
Дзе стаіць бівак,
Слухае спрасонку
Гутарку ваяк.

А гармоністы сеў пад кустам,
Гармонік жвава разгарнуў,
І ў кожным сэрцы згінуў пушташ,
Ўсе адхіліліся ад сну.

Лілася песьня...

Білі ў лыжкі

І ў тахт далоняй па халяве.

І хтосьці стомлены, а выйшаў

У скокі з аддзялькамам бравым,

Другі, падняўшы ўгору кубак

Крынічнай чыстае вады:

— Не баімося ў бойках згубы,—

Сказаў з экстазам маладым.

— Таварышы, мая вам вітань.

— За песьню, сьмеласьць і разгон

— Ня будзе ў памяці забытым

— Наш заліхвацкі эскадрон.

Гармонік словы заглушае—
Замест авацый, б'ецца гук.
На біваку адпачываюць.
Гадзіны дня
 бягуць,
 бягуць.

У тэмпах дзён

У песнях юнацтва ня будзе забытым.

Чую—

і сьмеласьць, і сьмех, і задор

Нібы на порхаўку ботам,—

Над бытам

трызны старой

вынашу прыгавор:

— Сьмерць!

— Спапяленьне.

Я чую і бачу

Грукат, дынаміку, скокі і рух;

Крыкі жалеза, бэтона...

Грук тачак...

І непакойнасьць мазолістых рук.

Ці-ж з гэтай дзіўнай эпохі магчыма,

Як тое кола, мне з восі жыцця

Выйсьці кудысьці з глыбі каляіны

Ў шэры, нікчэмны, як пырнік, прасьцяг?

Дзень—

і зьмяняюцца формы і твары.

Тыдзень—

і кружацца лікі круглей.

Год—

гарады ў будаўнічым разгары,

Сетка каналаў, дзе стоптаны глей.

Што ты там войкаеш, чорны ў сутане?

Губы што крывішь, мілейшы мілёрд?

Бачыце!

— Наша крыві хваляваньне

Песьнямі рвецца з артэрыяй, аорт.

Веру, што руні ў надраньні ня згінуць,

Радасць закратае краты граніц.

Жменяй скамечанай словы я вынес

Не ў сутарэньне руін і цямніц,

А у бурлівыя дні будаўніцтва.

Ці-ж не з таго нейкі песенны боль?

У сэрцы апошні пялёстак ня выцьвіў...

Краіна, да мозгу працяты табой,

Сёнья—я гэізэр высокіх пачуцьцяў
І з песьняю протай, як проты і сам,
Хачу, каб навокал мой голас быў чуцен,
Хачу аж да дробязяў ўсё напісаць.

Як дзіўна:

Здаецца, быў вучнем нядаўна,
Званок...і на лекцыю з кніжкай бягу.
Ўчора—ля дошкі бязвусы настаўнік,
Сягонья-ж сустрэў я казарменны гул.
І пасам зацягнуты ў доўгай шыналі,
З боку клінок і ў сядле на кані,
Горда імчуся каля Нова-Беліц...
Ноч мне прыносіць заводаў агні.
Пальцы спакойна ляжаць на эфэсе.

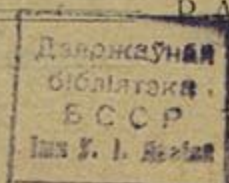
Раз!

Заблішчыць у паветры лязо.
Ведае сталь у мінулым шмат песень,
Кроўю людзкою апырсканых зор.
Кіноістужкай праходзіць нядаўнае...

Рой успамінаў прыгожа квяціст:
Некалі—вучань.
Учора—настаўнік.
Сёньня—узброены кавалерыст,
Дзень—
і мяняюцца формы і твары.
Тыдзень—
і кружацца лікі круглей.
Год—
гарады ў будаўнічым разгары,
Сетка каналаў, дзе стоптаны глей.

Библиотека
РОС. АКАДЕМИИ НАУК
Славянское Отделение

218466

1875

0-30

1267

ЦЕНА 55 КАП.

800000002233 13

Ба

С 6
Цена — р 05 к

Всн. издание
1924 г.

40 30